

Anna lapsille ja nuorille ääni! -opas lasten ja nuorten kuulemiseen

Miksi ja milloin lapsia ja nuoria kuullaan?

MIKSI?

- Lapsilla ja nuorilla on oikeus osallistua ja vaikuttaa itseään kokeviin asioihin.
→ Lapsia ja nuoria on kuultava, kun valmisteltavalla asialla on vaikutuksia lapsiin ja/tai nuoriin.

MILLOIN?

- Lasten ja nuorten kuuleminen on hyvä tehdä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa valmisteltaessa asiaa, jolla on vaikutuksia lapsiin.
- Kuulemisen toteutuksesta vastaa valmisteltavana olevaa asiaa valmisteleva työntekijä.
 - Kuulemisen toteuttamiseksi on myös mahdollista koota asiantuntijaryhmä ja/tai hyödyntää osallisuus- ja vuorovaikutusasiantuntijoita.

Miten lapsia ja nuoria kuullaan?

Lasten näkemyksiä ja ajatuksia voi koota jo olemassa olevasta materiaalista, esimerkiksi:

- Kouluterveyskysely
- FinLapset
- Kaupungin omat kyselyt, haastattelut ja työpajat
- Vaikuttajapäivän materiaali

Hyödyntämällä edustuksellisia lasten ja nuorten vaikuttamisrakenteita:

- Nuorisovaltuusto
- Koulujen oppilaskuntien ja oppilaitosten opiskelijakuntien hallitukset

Kokoamalla ryhmän lapsia, joita kuullaan ja toteuttamalla esimerkiksi:

- Kyselyn, haastattelun
- Erillisen tilaisuuden, esim. työpajan tai paneelikeskustelun
- Kuulemistilaisuuden

KUULEMISEN SUUNNITTELUSSA POHDITTAVA:

- Laajuus ja käytettävät menetelmät lasten ikä ja kehitystaso huomioiden (mm. ketä kuullaan, kuinka kerrotaan kuulemisen tarkoituksesta, mitä kysytään)
- Aikataulu
- Anonyymissa kuulemisessa huoltajia tulee informoida etukäteen. Tästä sovitaan lapsiryhmän toiminnasta vastaavan tahon kanssa. Huoltajilta ei tarvitse pyytää erillistä suostumusta.
- Mahdollisen asiantuntijaryhmän kokoaminen
- Kuka/ketkä kuulemisen toteuttaa
- Kuultujen lasten ja nuorten tiedottaminen siitä, miksi ja miten kuullaan, mihin kuulemisella on mahdollista vaikuttaa sekä jälkikäteen siitä, miten kuuleminen vaikutti valmisteltavaan asiaan

Yhteistyökumppaneita:

- Nuorisotilat
- Harrastusryhmät
- Koulut
- Oppilaitokset
- Päiväkodit

Mitä lasten ja nuorten kuulemisessa on huomioitava?

- On **vältettävä näennäistä kuulemistä**, joka rajoittaa lasten ja nuorten mahdollisuuksia ilmaista näkemyksiään tai joissa lapsia ja nuoria kuullaan mutta heidän näkemyksiään ei oteta aidosti huomioon. Lasten ja nuorten näkemyksiin on suhtauduttava kunnioittavasti ja ne on otettava vakavasti.
- Lasten ja nuorten kuulemisen mielekkyyden ja vaikuttavuuden varmistamiseksi, **kuulemisten on syytä olla osa kunnan päätösten valmisteluprosessia** ja toiminnan kehittämistä eikä yksittäinen kertaluonteinen tapahtuma.
- Kuulemismenettelyjen on oltava avoimia ja informatiivisia. Niissä on **annettava tietoa lapsille ja nuorille sopivalla tavalla**.
- **Kuulemisen tulee olla vapaaehtoista**. Lapsilla ja nuorilla tulee olla myös mahdollisuus keskeyttää osallistuminen.
- **Asioiden**, joista lapsia ja nuoria kuullaan, on **oltava merkityksellisiä** heidän elämässään.

- Kuulemisen **ympäristöt ja työskentelytavat** pitää mukauttaa lasten ja nuorten **valmiuksia vastaaviksi**.
- **Kuulemisessa ei saa syrjiä ketään**. Mahdollisuus osallistua on tarjottava yhdenvertaisella tavalla.
- Kuulemistilanteen aikuisilla on oltava **tietoja ja taitoja lasten ja nuorten kuulemiseen**. Heillä on oltava myös mahdollisuus saada tukea tilanteisiin.
- Lasten ja nuorten **valmiuksia osallistua** kuulemiseen on **tuettava**.
- Kuulemisen on oltava **turvallista lapsille ja nuorille**. Kuulemisissa on varmistettava tarpeen mukaisella tavalla yksityisyyden suoja, luottamuksellisuus ja turvallinen ilmapiiri.
- Lasten ja nuorten on **saatava palautetta**, miten heidän näkemyksensä on otettu huomioon ja miten heidän mielipiteensä ovat vaikuttaneet ratkaisuun.

Kuulemisissa on tärkeä huomioida erilaisissa tilanteissa olevat, erilaisista taustoista tulevat ja eri tavoin kommunikoiivat lapset ja nuoret

- Lasten ja nuorten erityisasema → he vasta opettelevat osallisuutta ja vaikuttamista.
- Kuulemisissa tulee noudattaa kuulemisen eettisiä periaatteita ja toimintatapoja (katso edellinen dia).

Jokainen lapsi ja nuori on aina ensisijaisesti lapsi! Lapsia ja nuoria ei tule nähdä leimallisesti vain haavoittuvuuden kautta.

Haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin ja nuoriin kannattaa kiinnittää erityistä huomiota.

Heitä voivat olla esimerkiksi:

- vieraskieliset lapset ja nuoret
- seksuaali- tai sukupuolivähemmistöihin kuuluvat lapset ja nuoret
- toimintarajoitteiset, vamman tai pitkäaikaissairauden kanssa elävät lapset ja nuoret
- lapset ja nuoret, joilla tai joiden perheissä on mielenterveyshaasteita
- lapset ja nuoret, joilla tai joiden perheissä on päihdeongelmia
- lapset ja nuoret, joiden perheillä on toimeentulohaasteita
- syntymäkodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ja nuoret
- kiusaamista tai väkivaltaa kokeneet lapset ja nuoret
- koulupolulta pudonneet lapset ja nuoret

Vantaan kaupungin sivuille

- [Asukasosallisuus Vantaalla](#)
- [Osallisuuden menetelmäpankki](#)
- [Lapset ja nuoret – miten voit vaikuttaa Vantaalla?](#)
- [Lapset ja nuoret ympäristönsä rakentajina](#)
- [Kouluterveyskysely Vantaalla](#)
- [FinLapset-tutkimus Vantaalla](#)
- [Vaikuttajapäivä](#)
- [Vantaan hyvinvointikatsaukset ja hyvinvointikertomus](#)
- [Vantaan tietoportaali](#)

Kansallisiin lähteisiin

- [Opas lasten näkemysten kuulemiseen \(UNICEF ja Pelastakaa Lapset\)](#)
- [Lapsen osallisuus \(Pelastakaa Lapset\)](#)
- [Osallisuus \(UNICEF\)](#)
- [Osallisuus kuuluu kaikille \(Lastensuojelun Keskusliitto\)](#)
- [Lasten osallisuus \(Opetushallitus\)](#)
- [Lapsen osallisuus \(THL\)](#)
- [Pienten lasten turvallinen osallisuus \(Lastensuojelun Keskusliitto\)](#)
- [Koulutus: Lapsen oikeudet – Osallisuus ja osallistuminen \(eOppiva\)](#)

KAIPAATKO APUA LASTEN JA NUORTEN KUULEMISEEN?

Ole yhteydessä oman toimialasi osallisuus- tai vuorovaikutusasiantuntijoihin tai osallisuustiimiin!

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

- Karoliina Mutanen, osallisuusasiantuntija
- Ellinoora Ala-Karvia, osallisuusasiantuntija

Kaupunkiympäristön toimiala

- Milja Inkeroinen, vuorovaikutusasiantuntija
- Veera Wallenius, vuorovaikutusasiantuntija

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala

- Kaisa Kutilainen, osallisuusasiantuntija

Kaupunkitasoisesti

- Osallisuustiimi
osallisuuskoordinaattorit@vantaa.fi

